

Реалізація поставленої мети можлива лише за активної участі держави, яка зі свого боку може здійснити наступні заходи:

– законодавче визначення поняття «екологічно чистий продукт» і одночасне визначення сільгоспугідь, які знаходяться на відстані до 400 м від населених пунктів, як найбільш перспективних для вирощування таких продуктів;

– розроблення середньострокової державної програми розвитку «зеленого виробництва»;

– надання податкових преференцій та розширення практики субсидіювання екологічно орієнтованих підприємств;

– організація просвітницьких культурно-масових заходів з приводу доцільності вирощування та споживання «еко-продуктів».

Отже, впровадження практики вирощування «екологічно чистих продуктів» несе за собою ряд позитивних факторів екологічного і економічного характеру та сприятиме покращенню генофонду України. Актуальність подальших досліджень лежить у площині вироблення дієвого фінансового інструментарію підтримки «зеленого виробництва».

Список використаних джерел

1. Земельний кодекс України 25.10.2001 №2768-III-ВР [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2768-14>

2. Белова И.М. Рынок органических продуктов. Мировые тенденции и перспективы развития "RUDN Journal of Economics": 2014. №11. С. 40-48.

3. Кудадька Ю. Сучасний стан ринку екологічно чистої продукції в Україні / Науковий блог Національного університету Острозька академія. - Режим доступу <https://naub.oa.edu.ua/2016/%D1>

Оксана Прокопишин

к.е.н., доцент, доцент кафедри обліку та оподаткування
Львівський національний аграрний університет

ЕКОЛОГІЗАЦІЯ ЯК НАПРЯМ РОЗВИТКУ СУЧАСНОГО СУСПІЛЬСТВА

Нинішню екологічну ситуацію в Україні можна охарактеризувати як кризову, що формувалася протягом тривалого періоду через нехтування об'єктивними законами розвитку і відтворення природно-ресурсного комплексу України. Відбувалися структурні деформації народного господарства, за яких перевагу надавали розвитку в Україні сировинно-видобувних, найбільш екологічно небезпечних галузей промисловості.

Сьогодні життя людей, їх трудова діяльність, побут та відпочинок минають у складній системі взаємопов'язаних соціальних, природних і штучно створюваних чинників та явищ, які характеризують стан природи, етап розвитку суспільства і його взаємодію з природою [6]. Така система отримала назву навколишнього середовища або довкілля. Проте люди тисячоліттями не відчували відповідальності за збереження природи, ставлячись до неї як до невичерпного джерела, вмістилища ресурсів і місця для скидання відходів. Сучасний же стан довкілля характерний глобальною екологічною кризою, тож першочергове завдання – формування екологічної свідомості людини, її культури і цілісного екологічного світогляду [6].

В екологічному законодавстві України останніми роками поряд з природоресурсними і природоохоронними законодавчими актами приймають правові акти з нормами стосовно гарантування екологічної безпеки населення та довкілля [1].

У Законі України «Про охорону навколишнього природного середовища» проголошено, що це «такий стан навколишнього природного середовища, при якому

забезпечується попередження погіршення екологічної обстановки та виникнення небезпеки для здоров'я людей» [3].

Екологічну безпеку можна розглядати у глобальних, регіональних, локальних і умовно точкових межах, зокрема в межах держав і будь-яких їхніх підрозділів. Фактично вона характеризує геосистеми (екосистеми) різного ієрархічного рангу – від біогеоценозів (агро-, урбоценозів) до біосфери загалом [2].

Отже, екологічна безпека пов'язана як із безпекою людини, так і з безпекою країни. Інакше кажучи, екологічна безпека – складова загальної національної безпеки, яка у свою чергу тісно пов'язана із всеосяжною системою міжнародної безпеки. Екологічна безпека безпосередньо є одним із найважливіших напрямів і видів безпеки взагалі, безпеки населення, національної і міжнародної безпеки зокрема. Без перебільшення можна сказати, що від вирішення проблем екологічної безпеки значною мірою залежать сучасний рівень забезпечення загальної безпеки й існування людства на планеті загалом [1].

Концепція (основи державної політики) національної безпеки України, схвалена Постановою Верховної Ради України від 16 січня 1997 року, визначає екологічну сферу як складову національної безпеки України та виділяє такі її основні напрями:

- впровадження і контроль за дотриманням науково обґрунтованих нормативів природокористування та охорони довкілля;
- контроль за станом довкілля, виявлення й усунення загроз для здоров'я населення, своєчасне попередження громадян України у разі небезпеки;
- зниження антропогенних навантажень, ліквідація наслідків шкідливого впливу людської діяльності на природне середовище;
- впровадження у виробництво екологічно безпечних технологій;
- реалізація заходів зі зменшення впливу наслідків Чорнобильської катастрофи;
- недопущення неконтрольованого ввезення до України екологічно небезпечних технологій, речовин і матеріалів [5].

До системи законодавства в галузі екологічної безпеки належать також законодавчі акти у сфері санітарно-епідемічного добробуту населення (санітарної безпеки), радіаційної та ядерної безпеки, а також законодавство в галузі ліквідації наслідків Чорнобильської катастрофи та інших природних і техногенних надзвичайних екологічних ситуацій.

Безпека як цінність національної держави тісно пов'язана з такими базовими цінностями як розвиток. Вона одночасно є засобом і збереження, і захисту таких цінностей. Тому здебільшого екологічну, як і національну безпеку, можна визначити як частину екологічної державної політики, метою якої є створення внутрішніх і зовнішніх умов, що сприяють збереженню та зміцненню життєво важливих національних цінностей (природних ресурсів, здоров'я народу й окремих людей) перед обличчям наявних і потенційних загроз.

Виходячи із складного і багатокомпонентного характеру цього поняття, слід розрізняти об'єктивні і суб'єктивні чинники екологічної безпеки.

Екологічну безпеку можна визначити в рамках наявних або потенційних загроз і пов'язувати як із наявністю таких загроз у сучасний період, так і з прогнозами й аналізом тенденцій змін загрозливих факторів внутрішнього і зовнішнього характеру в майбутньому. Визначаючи національну екологічну безпеку, політику в галузі екологічної безпеки (екологічну політику) і екологічну стратегію, слід враховувати такі базові цінності суспільства як територіальна цілісність і політичний суверенітет, виживання, добробут, рівноправність, свобода, розвиток, справедливість тощо.

Екологічну безпеку, як і національну, здебільшого пов'язують із державою. Але поняття «національна екологічна безпека» ширше, ніж поняття «державна екологічна безпека», під яким розуміють сукупність механізмів, що забезпечують стабільність і самозбереження наявних державних структур.

Об'єктами екологічної безпеки є все, що має життєво важливе значення для суб'єктів безпеки: духовні потреби, цінності та інтереси особи, суспільства і держави, природні ресурси та довкілля як матеріальної основи державного та суспільного розвитку.

Суб'єктами екологічної безпеки є індивідуум, суспільство, біосфера, держава [2].

Екологічна безпека є складним соціальним явищем. Залежно від територіальних факторів вона може мати локальний, регіональний, національний та глобальний характер, а також є складовою частиною міжнародної, національної чи іншої за рівнем загальної безпеки. Як самостійне явище екологічна безпека у свою чергу охоплює як складові частини такі різновиди: санітарно-екологічну, радіаційно-екологічну, екологічну безпеку, безпеку окремих природних ресурсів і їх компонентів, територій тощо [1].

Безпеку загалом визначають як відсутність небезпеки чи загроз. Залежно від суб'єктів вона характерна як стан захищеності життєво важливих інтересів людини, населення, держави та суспільства, а також сприятливого для них середовища, від внутрішніх і зовнішніх несприятливих чинників [1].

Основними загрозами для екологічної безпеки України, на думку А. Качинського, є: глобальне потепління, парниковий ефект, озоніві діри, кислотні дощі, транскордонне забруднення річок та морів, закінчення світових запасів вичерпних ресурсів, вимирання окремих видів флори та фауни, зростання рівня міграційних процесів, регіональні збройні конфлікти. До внутрішніх загроз стану екологічної безпеки України належать: надзвичайні ситуації техногенного характеру, землетруси, карст, зсувні процеси, підтоплення земель, великі повені та паводки, селеві потоки, лісові пожежі та пожежі на сільськогосподарських угіддях [4].

Прояви екологічного ризику для навколишнього природного середовища та здоров'я людей у різних регіонах України внаслідок природних стихійних явищ і небезпечних техногенних впливів зумовлюють доцільність активних дій, вироблення підходів та механізмів щодо його відвернення, а також вживання ліквідаційних та реабілітаційних заходів у разі настання негативних наслідків надзвичайних екологічних ситуацій.

Важливу роль у системі протидії загрозовій екологічній небезпеці відіграє державно-правовий механізм гарантування екологічної безпеки, зокрема різноманітні засоби сучасного законодавства в цій галузі [1].

Список використаних джерел

1. http://energovpu7.ucoz.ua/load/tema_3/ekologichna_bezpeka_v_ukrajini/13-1-0-35.
2. https://pidruchniki.com/10290228/politologiya/ekologichna_bezpeka_ukrayini.
3. Про охорону навколишнього природного середовища: Закон України [прийнято Верхов. Радою 25 червня 1991 р. № 1264-XII. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1264-12/page>.
4. Качинський А. Б., Єгоров Ю. В. Екологічна безпека України: системні принципи та методи її формалізації. Національна безпека: український вимір: щоквартальний наук. зб. 04/2009. № 4. С. 71-79.
5. Концепція (основи державної політики) національної безпеки України, схвалена Постановою Верховної Ради України від 16 січня 1997 року. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua>.
6. Зеркалов Д. В. Екологічна безпека та охорона довкілля: монографія. Київ: Основа, 2011.